

УДК 351(438)

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В ПОЛЬЩІ

Вацьковські Казімеж Станіславович,
д.е.н., проф., проф. кафедри інформатичних
систем Варшавського технологічного
університету «Варшавська політехніка»,
Польща,
Гордієнко Лариса Юріївна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри державного
управління, публічного адміністрування та
економічної політики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Сьогодні після повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року російської федерації в Україну особливо актуальними стають питання розвитку сфери публічного управління та адміністрування. Ця проблематика знаходить також своє відображення в сучасних концепціях менеджменту в публічному секторі і, в тому числі, насамперед, у моделях модернізаційної парадигми.

Модернізаційна парадигма сформувалася в середині ХХ століття на основі процесу модернізації, який розпочався у Західній Європі у XVI – XVIII столітті і поширився на весь світ завдяки експансії Заходу, та завдяки особливому впливу на цей процес американської демократії.

Термін «модернізація» паралельно використовується у значній частині наукових досліджень поряд із поняттями «трансформація» та «європеїзація», «перехід» тощо, хоча кожен з цих термінів має свої особливості.

Зацікавленість модернізаційною парадигмою зростає у зв'язку з необхідністю швидкого реагування на зміни, які притаманні зовнішньому оточенню як комерційних, так і некомерційних організацій, до яких належать державні установи. Особливо актуальною вона є для українських публічних

інституцій як на загальнодержавному, так і місцевому рівнях.

Метою цієї праці є виявлення та аналіз досвіду Польщі щодо застосування моделей та технологій модернізації публічної адміністрації в умовах змін оточуючого середовища.

Сам термін «модернізація» у перекладі з англійського означає «осучаснення» та передбачає впровадження у суспільство ознак сучасності. Модернізацію ототожнюють зі змінами, вдосконаленням, що відповідає сучасним вимогам [1].

В українській мові терміни «модерний» та «сучасний» часто застосовуються паралельно, хоча між ними є й певні відмінності. На підтвердження цього висновку здійснюється порівняння визначення терміну «сучасний» і «модерний», які подані в Новому тлумачному словнику української мови [2]. Так, поняття «сучасний» у цьому словнику трактується, як, по-перше, такий, що відноситься до однієї епохи; по-друге, відбувається нині, нинішній, теперішній, сьогочасний, сьогоднішній; по-третє, який стоїть на рівні свого віку, відповідає вимогам свого часу, викликаний його потребами, модерний, новітній [2, Т. 3, с. 488].

Термін «модерний» цим словником пояснюється, як новомодний, сучасний, новітній [2, Т. 2, с. 213].

Таким чином, терміни «модерний» та «сучасний» є синонімами, хоча у слові «модерний» більше акцентовано на спрямованість у майбутнє та актуальність, що відповідає підходу публічного менеджменту, наприклад, під час дослідження процесу модернізації системи надання публічних послуг.

Отже термін «модернізація» застосовується в тих випадках, коли йдеться про зміни, вдосконалення, які мають привести до сучасних вимог, характеристик тощо.

Формування сучасної публічної адміністрації в Польщі розпочалося у 90-х роках ХХ століття. На цей процес, як зауважує Я. Войніцкі в [3], впливало чотири парадигми: демократизація, маркетизація, європеїзація та модернізація.

Перша тенденція означала інтеграцію структур державного управління в

процеси демократизації, що відбувалися в Польщі, побудову демократичних політичних і владних інститутів як на центральному (національному), так і на місцевому та регіональному рівнях.

Друга парадигма, у свою чергу, характеризувалася створенням основ ринкової економіки та означала адаптацію діяльності інститутів державного управління до філософії вільного ринку.

Третя тенденція змін у державному управлінні визначала прогресивний процес інтеграції Польщі до європейських структур, кульмінацією якого став травень 2004 року, коли Польща стала повноцінним членом Європейського Союзу (ЄС).

Останнім чинником змін були зусилля з модернізації, спрямовані, з одного боку, на оптимізацію публічних інститутів та їх структур, а з іншого боку, на адаптацію до найкращих моделей інших європейських країн і, перш за все, сконсолідованих західних демократій.

На сучасному етапі в Польщі модернізація публічної адміністрації розглядається як правова, організаційна та структурно спрямована на підвищення якості, своєчасності, ефективності та результативності надання громадянам публічних послуг діяльність [4].

Метою модернізаційної діяльності є постійне підвищення рівня задоволеності громадян якістю завдань, які виконує публічна адміністрація, та формування довіри суспільства до держави та її інститутів.

З економічної точки зору модернізаційна діяльність має зосередитись на оптимізації способу виконання завдань з зосередженням на зниженні та оптимізації коштів функціонування публічної адміністрації при збереженні або поліпшенні якості й термінів виконання цих завдань.

Модернізаційна діяльність виникає в тих випадках, коли збільшується різноманітність суспільних потреб і очікувань, що призводить до необхідності високої спеціалізації публічних інституцій, які їх мають надавати.

На думку французького практика і теоретика у сфері змін в публічній адміністрації Р. Salame [5], можна визначити п'ять ключових принципів змін у

сфері публічної адміністрації. Перший принцип – легітимність. Другий принцип – демократія й громадянська активність: можливість кожного громадянина приймати участь в публічному управлінні. Третій принцип – відповідність й ефективність публічної інституції: чи відповідають управлінські інструменти й адміністраційна культура суспільним викликам. Четвертий принцип – спільна розбудова публічного добробуту: публічна діяльність не має мати монополію на створення публічного добробуту; публічний добробут є результатом спільної діяльності двох суб'єктів, діяльність яких має приносити користь усьому суспільству. П'ятий принцип – зв'язок поміж рівнями публічного управління: тобто слід виявити, який є стосунок рівня локального до рівня глобального, а також, в який спосіб поєднується діяльність на різних рівнях.

Зокрема, в країнах центральної та східної Європи, як стверджує М. Касінські в [6], закономірності модернізації державного управління повинні враховувати структурну та культурну відокремленість кожної з європейських країн, характер соціальних потреб та очікувань щодо ролі держави та адміністрації в суспільстві та особливостей закону, що регулює зазначену роль. У реформах адміністрації слід враховувати особливості правової системи, за допомогою яких вищезазначені реформи повинні привести до правового та організаційного порядку.

Слід звернути увагу на ще один аспект модернізаційної діяльності, пов'язаної з адміністрацією місцевого самоврядування. Зокрема в [3] підкреслюється, що використовуючи численні кошти з коштів ЄС та Європейської економічної зони, слід відповісти на питання, яка має бути ефективна модель місцевої та регіональної адміністрації. Крім того належить здійснювати постійно моніторинг дієвості обраної моделі місцевої та регіональної адміністрації, щоб обрати відповідну модель та техніки її модернізації у випадку необхідності.

Таким чином, в наш час в умовах значних змін зовнішнього оточення публічних інституцій модернізація публічної адміністрації має стати напрямком

підвищення їх ефективності. Вважаємо за доцільне використання європейського, в тому числі польського, досвіду дослідження теоретичних аспектів модернізаційної парадигми, а також практичного застосування відповідних моделей і технологій.

Література:

1. Вступ до публічного адміністрування : навчальний посібник / Н. Л. Гавкалова, Т. А. Власенко, Л. Ю. Гордієнко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора Н. Л. Гавкалової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 372 с.
2. Новий тлумачний словник української мови. У трьох томах / [уклад. В. Яременко та О. Сліпущко]. – К. : Вид-во «Аконіт». – 2006. – Т. 1. – 928 с.; т. 2. – 928 с.; т. 3. – 864 с.
3. Wojnicki Jacek. Modernizacja administracji publicznej w Polsce w XXI wieku – założenia teoretyczne i praktyka administracyjna / Jacek Wojnicki // STUDIA POLITOLOGICZNE. – 2022. – Vol. 64. – S. 25–42.
4. Encyklopedia Administracji Publicznej [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.encyklopediaap.uw.edu.pl>.
5. Calame P. Proces reform w administracji publicznej / P. Calame w Zarządzanie zmianą w administracji publicznej, Warszawa. – 2010. – S. 11–21.
6. Kasiński M. Współczesne problemy administracji publicznej w Polsce / M. Kasiński // Etyka w życiu gospodarczym». – 2011. Vol. 14 (1). – S. 215–226.

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції.